

Ενότητα 10. Σχέδια Δράσης και Μέθοδοι Αξιολόγησης Ανοικτής Διακυβέρνησης

Στο πρώτο μέρος της ενότητας αυτής εξετάζεται η διαδικασία συνδιαμόρφωσης των σχεδίων δράσης για την ανοικτή διακυβέρνηση και οι διαδικασίες παρακολούθησης αυτών, κυρίως εκ μέρους του OGP. Όπως έχει αναφερθεί και στα προηγούμενα, η Συμμαχία για την Ανοικτή Διακυβέρνηση (OGP) είναι μια εθελοντική διεθνής πρωτοβουλία που αποσκοπεί στη διασφάλιση κυβερνητικών δεσμεύσεων προς τους πολίτες. Οι δεσμεύσεις αυτές προάγουν τη διαφάνεια, την εξουσιοδότηση των πολιτών, την καταπολέμηση της διαφθοράς και την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για την ενίσχυση της διακυβέρνησης [13]. Οι χώρες που συμμετέχουν στο OGP ακολουθούν διαδικασίες διαβούλευσης τόσο κατά τη διάρκεια της διαμόρφωσης του Σχεδίου Δράσης όσο και κατά διάρκεια της εφαρμογής του. Επισημαίνεται ότι το OGP παρακολουθεί τα θέματα της ανοικτής διακυβέρνησης στην ΕΕ.

Στο δεύτερο μέρος της ενότητας εξετάζονται τα κριτήρια αξιολόγησης (evaluation) της επίδοσης κρατών και φορέων στα θέματα ανοικτής διακυβέρνησης και ανοικτών δεδομένων.

Συγκεκριμένα περιγράφονται συνοπτικά:

- Ο Ανεξάρτητος Μηχανισμός Αξιολόγησης – Independent Reporting Mechanism (IRM)
- Το Βαρόμετρο για τα ανοικτά δεδομένα (του WWW Foundation)
- Το επίπεδο ετοιμότητας για την υποστήριξη των ανοικτών δεδομένων – Open Data Readiness Assessment από την World Bank
- Το Εργαλείο Μέτρησης METEP των Ηνωμένων Εθνών

Η ενότητα ολοκληρώνεται με το ερωτηματολόγιο αξιολόγησης της ανοικτότητας σε επίπεδο φορέα.

10.1 Σχέδια Δράσης για την Ανοικτή Διακυβέρνηση

Για την επίτευξη των στόχων της ανοικτής διακυβέρνησης το OGP προσφέρει ένα διεθνές πλαίσιο διαλόγου και επικοινωνίας μεταξύ των Κυβερνήσεων, των οργανισμών της Κοινωνίας των Πολιτών και του ιδιωτικού τομέα, οι οποίοι συμβάλλουν από κοινού στο άνοιγμα της διακυβέρνησης. Για να είναι επιλέξιμες να συμμετάσχουν στο OGP, οι Κυβερνήσεις πρέπει να αποδεικνύουν τη δέσμευσή τους για μια Ανοικτή Διακυβέρνηση

καλύπτοντας ένα σύνολο ελάχιστων κριτηρίων επίδοσης. Συγκεκριμένα δίνεται έμφαση στην αύξηση της λογοδοσίας της Κυβέρνησης, στην ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών καθώς και στην καταπολέμηση της διαφθοράς. Οι δείκτες που χρησιμοποιούνται παράγονται από άλλους Οργανισμούς, εκτός του OGP, και προσδιορίζουν την πρόοδο κάθε χώρας σε συγκεκριμένους τομείς.

Όλες οι κυβερνήσεις που συμμετέχουν στο OGP αναπτύσσουν σχέδια δράσης που αναλύουν συγκεκριμένες δεσμεύσεις. Τα σχέδια δράσης πρέπει να θέτουν κυβερνητικές δεσμεύσεις στο OGP οι οποίες να επεκτείνουν την κυβερνητική πρακτική πέρα από τα ήδη καθιερωμένα. Αυτές οι δεσμεύσεις μπορούν να βασίζονται σε υφιστάμενες πρωτοβουλίες, να αναδεικνύουν νέες κατευθύνσεις που συμπληρώνουν σύγχρονες μεταρρυθμίσεις ή να ξεκινούν μια δράση σε ένα νέο θεματικό πεδίο.

Συμμετοχή Ελλάδας στο OGP: Η Ελλάδα ξεκίνησε να συμμετέχει επίσημα το 2011 και ανέπτυξε το δεύτερο σχέδιο δράσης της από το Φεβρουάριο του 2014 έως τον Ιούνιο του 2014, μετά από ανοικτή διαβούλευση και το τρίτο σχέδιο δράσης 2016-2018 στην περίοδο μεταξύ Απριλίου και Ιουνίου 2016.

Η συμμετοχή της Ελλάδας στο OGP δεν διέπεται από κάποια ειδική νομοθεσία. Το Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης έχει την ευθύνη για την ανάπτυξη και την εφαρμογή του ελληνικού σχεδίου δράσης στο OGP. Εντός του εν λόγω υπουργείου, υπάρχουν υπηρεσίες που είναι υπεύθυνες για το σχεδιασμό και την παρακολούθηση των κυβερνητικών πολιτικών ανοικτής διακυβέρνησης σε όλη τη δημόσια διοίκηση, την προώθηση των αναγκαίων νέων κανονισμών, και την αντιμετώπιση οργανωτικών, νομικών, τεχνικών και λειτουργικών θεμάτων που μπορεί να προκύψουν. Φορείς εφαρμογής αποτελούν το σύνολο των φορέων της διοίκησης και αυτοδιοίκησης.

10.1.1 Διαδικασίες συνδιαμόρφωσης σχεδίων δράσης για την ανοικτή διακυβέρνηση

Οι συμμετέχουσες χώρες στο OGP εφαρμόζουν μια σειρά διαδικασιών κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης του σχεδίου δράσης του OGP. Συγκεκριμένα σύμφωνα με το OGP, οι χώρες πρέπει:

1. Να ανακοινώνουν με λεπτομέρεια, τουλάχιστον στο διαδίκτυο, τη διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης και το χρονοδιάγραμμα που προτείνουν, πριν την έναρξη της ίδιας της διαβούλευσης
2. Να συζητούν ανοικτά με όλη την εθνική τους κοινότητα, συμπεριλαμβανομένης της Κοινωνίας των Πολιτών και του ιδιωτικού τομέα. Να αναζητούν ένα ευρύ φάσμα

απόψεων και να διαθέτουν τις περιλήψεις της δημόσιας διαβούλευσης, καθώς και όλων των επιμέρους γραπτών παρατηρήσεων ή άλλων σχολίων στο διαδίκτυο.

3. Να αναλαμβάνουν δραστηριότητες ευαισθητοποίησης για την ενίσχυση της συμμετοχής του κοινού στη διαβούλευση.
4. Να συμβουλεύονται τους πολίτες με χρονικά επαρκή ειδοποίηση και μέσα από μια ποικιλία μηχανισμών, συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρονικής διαβούλευσης, και των δια ζώσης συναντήσεων, και να διασφαλίζουν την προσβασιμότητα στους πολίτες που θέλουν να συμμετάσχουν

Επιπλέον οι χώρες-μέλη πρέπει να εντοπίσουν ένα, υφιστάμενο ή νέο, forum/πλατφόρμα όπου θα καταστεί δυνατή η διαβούλευση των ενδιαφερομένων φορέων.

Διαμόρφωση δεσμεύσεων σύμφωνες με τις αξίες του OGP

Όλες οι Κυβερνήσεις που συμμετέχουν στο OGP καλούνται να αναπτύξουν στοχευμένα Σχέδια Δράσης, με συγκεκριμένες δεσμεύσεις, αρχικά για μια διετή περίοδο. Οι Κυβερνήσεις ξεκινούν τα Σχέδια Δράσης ανταλλάσσοντας πληροφορίες γύρω από τις υφιστάμενες προσπάθειές τους και τον τρόπο που αυτές σχετίζονται με τις κεντρικές προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν, συμπεριλαμβανομένων αυτών για την Ανοικτή Διακυβέρνηση. Τα Σχέδια Δράσης, στη συνέχεια, καθορίζουν τις δεσμεύσεις των Κυβερνήσεων, οι οποίες εκτείνονται πέρα από τις υφιστάμενες πρακτικές, στον εκάστοτε τομέα Πολιτικής.

Οι δεσμεύσεις πρέπει να είναι κατάλληλες για τις συγκεκριμένες συνθήκες και τα πολιτικά ενδιαφέροντα που επικρατούν σε κάθε χώρα. Οι δεσμεύσεις του OGP πρέπει ακόμα να είναι συναφείς με τις αξίες του OGP όπως αυτές έχουν τεθεί στα Άρθρα Διακυβέρνησης της OGP και στη Διακήρυξη Ανοικτής Διακυβέρνησης που έχουν υπογραφεί από όλες τις συμμετέχουσες χώρες.

Βασικές αξίες της ανοικτής διακυβέρνησης. Τα σχέδια δράσης πρέπει να είναι ευθυγραμμισμένα με τις βασικές αξίες και αρχές της ανοικτής διακυβέρνησης, οι οποίες περιλαμβάνουν τα επόμενα:

- 4) **Πρόσβαση στην πληροφορία.** Οι δεσμεύσεις γύρω από την πρόσβαση στην πληροφορία:
 - Αναφέρονται σε πληροφορίες που κατέχει η κυβέρνηση, οι οποίες διαφοροποιούνται από τις πληροφορίες για τις κυβερνητικές δραστηριότητες. Για παράδειγμα, η δημοσίευση κυβερνητικών πληροφοριών για την μόλυνση είναι ξεκάθαρα συναφής, παρόλο που η πληροφορία δεν αφορά την “κυβερνητική δραστηριότητα” ως τέτοια.

- Δεν περιορίζονται στα δεδομένα αλλά αφορούν όλων των ειδών τις πληροφορίες. Για παράδειγμα, η δημοσίευση ατομικών κατασκευαστικών συμβάσεων και η δημοσίευση συνόλων δεδομένων για ένα μεγάλο σύνολο κατασκευαστικών συμβάσεων.
- Μπορούν να περιλαμβάνουν αποκάλυψη πληροφοριών για ανοικτά δεδομένα αλλά και για τα συστήματα που υποστηρίζουν τη δημόσια αποκάλυψη των δεδομένων.
- Μπορούν να καλύπτουν τόσο τις προληπτικές όσο και τις επενεργητικές δημοσιεύσεις πληροφοριών
- Μπορούν να καλύπτουν τόσο τη διάθεση περισσότερων δεδομένων ή/και τη βελτίωση της τεχνολογίας αναγνωσιμότητας των πληροφοριών
- Μπορούν να αφορούν σε μηχανισμούς ενίσχυσης του δικαιώματος στην πληροφόρηση (όπως είναι τα γραφεία των συνηγόρων του πολίτη ή κάποιο δικαστήριο για την πληροφόρηση)
- Πρέπει να παρέχουν ανοικτή πρόσβαση στην πληροφορία (δεν πρέπει να είναι προνομιακή, ή εσωτερικά μόνο για την κυβέρνηση)
- Πρέπει να προάγουν τη διαφάνεια στη λήψη των αποφάσεων της κυβέρνησης και στη διεξαγωγή των βασικών της λειτουργιών
- Πρέπει να αναζητούν τη μείωση του κόστους λήψης της πληροφορίας
- Πρέπει να επιδιώκουν την εκπλήρωση των 5 αστεριών του Ανοικτού Σχεδιασμού Δεδομένων [Σφάλμα! Το αρχείο προέλευσης της αναφοράς δεν βρέθηκε.].

2) Συμμετοχή των πολιτών: Οι δεσμεύσεις γύρω από τη συμμετοχή των πολιτών μπορούν να αναφέρονται στην τυπική δημόσια συμμετοχή σε πιο ευρεία συμμετοχή των πολιτών. Γενικά πρέπει να αποζητούν την πληροφόρηση, τη συμβουλή / διαβούλευση, την εμπλοκή, τη συνεργασία και την εξουσιοδότηση, όπως έχουν παρουσιασθεί στο Φάσμα Δημόσιας Συμμετοχής του International Association for Public Participation (IAPP)¹.

Οι δεσμεύσεις που αναφέρονται σε θέματα δημόσιας συμμετοχής:

- Πρέπει να δίνουν δυνατότητα πρόσβασης στη λήψη των αποφάσεων σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέλη του κοινού, “από πάνω προς τα κάτω” καθώς δημιουργούνται από την κυβέρνηση (ή από παράγοντες κυβερνητικά εξουσιοδοτημένους) τόσο για λόγους ενημέρωσης όσο και για τη δυνατότητα συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων σε όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής μιας πολιτικής

¹ https://c.ymcdn.com/sites/www.iap2.org/resource/resmgr/foundations_course/IAP2_P2_Spectrum_FINAL.pdf

- Πρέπει να περιέχουν αναλυτικά στοιχεία πρόσβασης στην πληροφορία για να διασφαλίσουν ότι η συμμετοχή του κοινού στις αποφάσεις θα έχει νόημα.
- Συχνά περιέχουν το δικαίωμα να ακουστούν οι απόψεις, αλλά δεν περιέχουν αναγκαστικά το δικαίωμα της πραγματικής συμμετοχής δηλαδή την ένταξη στο τυπικό μέρος της διαδικασίας λήψης αποφάσεων.

Εναλλακτικά, οι δεσμεύσεις θα πρέπει να αντιμετωπίζουν και να ρυθμίζουν το ευρύτερο περιβάλλον λειτουργίας ώστε να καθιστά ικανή τη συμμετοχή στον πολιτικό χώρο. Κάποια ενδεικτικά παραδείγματα είναι:

- Μεταρρυθμίσεις που αυξάνουν τις ελευθερίες συνέλευσης, έκφρασης, αναφοράς, τύπου, συνεταιρισμού
- Μεταρρυθμίσεις του συνεταιρίζεσθαι που συμπεριλαμβάνουν νόμους για τα Εργατικά Σωματεία και τις ΜΚΟ
- Μεταρρυθμίσεις που βελτιώνουν τη διαφάνεια και τις διαδικασίες τυπικών δημοκρατικών διαδικασιών όπως οι προτάσεις πολιτών, οι εκλογές, ή οι εκκλήσεις

Συχνά οι δεσμεύσεις των χωρών δεν έχουν ξεκάθαρη συνάφεια με την εξασφάλιση της συμμετοχής. Οι παρακάτω δεσμεύσεις είναι παραδείγματα δεσμεύσεων που **δεν** πρέπει να χαρακτηρίζονται ως έχουσες ξεκάθαρη συνάφεια με την ευρύτερη έννοια της συμμετοχής των πολιτών:

- Δεσμεύσεις που υποθέτουν ότι θα αυξηθεί η συμμετοχή λόγω της δημοσίευσης πληροφοριών χωρίς να εξειδικεύεται ο μηχανισμός αυτής της συμμετοχής (παρόλο που μια τέτοια δέσμευση θα χαρακτηρίζεται ως “πρόσβαση στην πληροφορία”)
- Δεσμεύσεις για αποκέντρωση που δεν εξειδικεύουν τους μηχανισμούς για ενίσχυση της δημόσιας συμμετοχής
- Δεσμεύσεις που προσδιορίζουν τη συμμετοχή σαν μια ενδο-υπηρεσιακή συνεργασία χωρίς ένα μηχανισμό για δημόσια συμμετοχή
- Δεσμεύσεις που μπορούν να χαρακτηριστούν με “ασαφή συνάφεια” συμπεριλαμβάνουν επίσης εκείνους τους μηχανισμούς όπου η συμμετοχή περιορίζεται σε κυβερνητικά επιλεγμένους οργανισμούς.

3) Δημόσια λογοδοσία: Στις δεσμεύσεις που βελτιώνουν τη λογοδοσία μπορούν να συμπεριληφθούν:

- Κανόνες, κανονισμοί, και μηχανισμοί που καλούν τους κυβερνητικούς παράγοντες να δικαιολογήσουν τις δράσεις τους, να ενεργήσουν ανταποκρινόμενοι στην κριτική ή

στις απαιτήσεις που τους απευθύνονται, και να αποδεχθούν την ευθύνη για την αποτυχία τους να αποδώσουν σύμφωνα με τους νόμους ή τις δεσμεύσεις τους. Σε συμφωνία με τον κεντρικό στόχο της “Ανοικτής Διακυβέρνησης”, για να αποτιμηθούν με “ξεκάθαρη συνάφεια”, τέτοιες δεσμεύσεις πρέπει να περιλαμβάνουν ένα δημόσιο στοιχείο, που σημαίνει ότι δεν αποτελούν αμιγώς εσωτερικά συστήματα λογοδοσίας. Ενώ τέτοιες δεσμεύσεις μπορεί να είναι αξιέπαινες και μπορεί να εκπληρώνουν μια μεγάλη πρόκληση της OGP, όπως είναι διαρθρωμένες δεν εκπληρώνουν το κριτήριο της “ξεκάθαρης συνάφειας” εξαιτίας της έλλειψης ανοικτότητας. Όπου τέτοιοι εσωτερικοί μηχανισμοί αποτελούν σημαντικό μέρος της κυβερνητικής στρατηγικής, προτείνεται στις κυβερνήσεις να συμπεριλαμβάνουν ένα δημόσιο στοιχείο όπως:

- Η αποκάλυψη μη ευαίσθητων μεταδεδομένων σε θεσμικές δραστηριότητες (ακολουθώντας τις αρχές της μέγιστης αποκάλυψης)
- Έλεγχοι επιδόσεων από πολίτες
- Διαδικασίες ενστάσεων με πρωτοβουλία πολιτών σε περιπτώσεις μη-εκπλήρωσης ή κατάχρησης
- Οι ισχυρές δεσμεύσεις γύρω από τη λογοδοσία απονέμουν δικαιώματα, καθήκοντα, ή συνέπειες για δράσεις στελεχών ή θεσμών. Οι τυπικές δεσμεύσεις λογοδοσίας περιλαμβάνουν μέσα για την επίσημη έκφραση παραπόνων ή για αναφορές κακοδιαχείρισης και την επίτευξη επανόρθωσης. Παραδείγματα ισχυρών δεσμεύσεων περιλαμβάνουν:
 - Τη βελτίωση ή την καθιέρωση διαδικασιών ενστάσεων για άρνηση της πρόσβασης στην πληροφόρηση
 - Τη βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη κάνοντας τους μηχανισμούς της φθηνότερους, ταχύτερους ή ευκολότερους στη χρήση
 - Τη βελτίωση του δημοσίου ελέγχου των μηχανισμών της δικαιοσύνης
 - Τη δημιουργία δημοσίων συστημάτων παρακολούθησης για τη διαδικασία δημοσίων παραπόνων (όπως είναι το λογισμικό παρακολούθησης υποθέσεων για την αστυνομία ή οι τηλεφωνικές γραμμές υποστήριξης ενάντια στη διαφθορά)

Μια δέσμευση που ισχυρίζεται ότι βελτιώνει τη λογοδοσία, και υποθέτει ότι η απλή διάθεση πληροφόρησης ή δεδομένων θα συντελέσει σε συνέπειες ή σε αλλαγές, χωρίς να εξηγεί με τι μηχανισμούς ή παρεμβάσεις θα συμβεί κάτι τέτοιο, **δεν** μπορεί να κωδικοποιηθεί ως τέτοια.

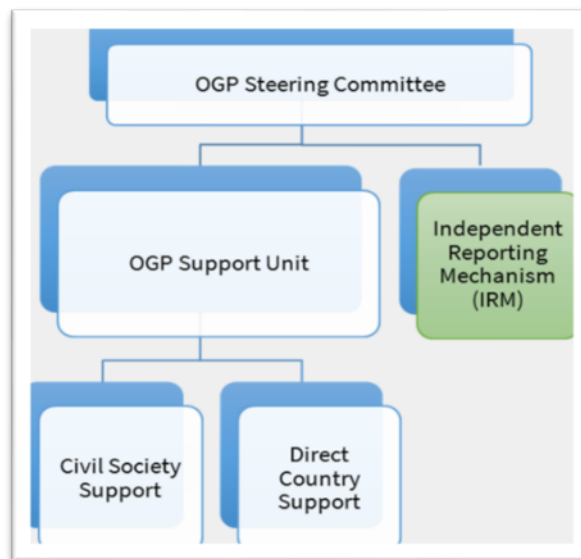
4) Τεχνολογία και καινοτομία για την ανοικτότητα και τη λογοδοσία. Το OGP αποσκοπεί στην ενίσχυση της χρήσης της τεχνολογίας και της καινοτομίας για να ενεργοποιήσει τη δημόσια συμμετοχή στη διακυβέρνηση. Ειδικότερα, οι δεσμεύσεις που χρησιμοποιούν την τεχνολογία και την καινοτομία θα πρέπει να ενισχύουν τη διαφάνεια και τη λογοδοσία:

- Προβάλλοντας νέες τεχνολογίες που προσφέρουν ευκαιρίες για διαμοιρασμό πληροφοριών, δημόσια συμμετοχή, και συνεργασία
- Δημοσιεύοντας περισσότερες πληροφορίες με τρόπους που καθιστούν τους ανθρώπους ικανούς τόσο να κατανοούν τι πράττουν οι κυβερνήσεις τους, όσο και να επηρεάζουν τις αποφάσεις
- Συμβάλλοντας στη μείωση του κόστους χρήσης τέτοιων τεχνολογιών
- Επιπρόσθετα, οι δεσμεύσεις που θα χαρακτηριστούν ως τεχνολογίας και καινοτομίας:
 - Μπορούν να δεσμεύονται σε μια διαδικασία εμπλοκής της κοινωνίας των πολιτών και της επιχειρηματικής κοινότητας στον εντοπισμό αποτελεσματικών πρακτικών και καινοτόμων προσεγγίσεων, για τη μόχλευση των νέων τεχνολογιών, για την εξουσιοδότηση των ανθρώπων, και την προβολή της διαφάνειας στη διακυβέρνηση
 - Μπορούν να δεσμεύονται στην υποστήριξη της δυνατότητας των κυβερνήσεων και των πολιτών να χρησιμοποιούν την τεχνολογία για την ανοικτότητα και τη λογοδοσία
 - Μπορούν να υποστηρίζουν τη χρήση της τεχνολογίας τόσο από εργαζόμενους της κυβέρνησης όσο και από πολίτες.

10.1.2 Συνεργατικές διαδικασίες για την παρακολούθηση υλοποίησης εθνικών σχεδίων δράσης

Ο Ανεξάρτητος Μηχανισμός Αξιολόγησης (Independent Reporting Mechanism, IRM) είναι ένα βασικό μέσο με το οποίο όλοι οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να παρακολουθήσουν την πρόοδο των δεσμεύσεων Σχεδίων Δράσης Ανοικτής Διακυβέρνησης στις συμμετέχουσες χώρες. Ο IRM εκπονεί ετήσιες ανεξάρτητες εκθέσεις προόδου για κάθε χώρα που συμμετέχει στο OGP. Οι εκθέσεις προόδου αξιολογούν τις κυβερνήσεις σχετικά με την ανάπτυξη και την εφαρμογή των σχεδίων δράσης του OGP, την πρόοδο στην εκπλήρωση αρχών ανοικτής διακυβέρνησης και την υποβολή τεχνικών συστάσεων για βελτιώσεις. Οι εκθέσεις αυτές αποσκοπούν στην τόνωση του διαλόγου και στην προώθηση της λογοδοσίας μεταξύ των κυβερνήσεων των κρατών μελών και των πολιτών. Εκτός από τη δημοσίευση εκθέσεων προόδου, ο IRM επίσης διαθέτει όλα τα δεδομένα του σε ανοικτή μορφή.

Για να κατανοήσουμε καλύτερο τον ρόλο του IRM, η οργανωτική δομή του OGP παρίσταται συνοπτικά στην επόμενη εικόνα.

Εικόνα 1 Οργάνωση και λειτουργία OGP

Η δομή του OGP αποτελείται από την Επιτροπή Συντονισμού και Καθοδήγησης (Steering Committee), την Μονάδα υποστήριξης (Support Unit) και τις μονάδες οι οποίες ασχολούνται με την κοινωνική υποστήριξη (Civil Society Support) και την απευθείας υποστήριξη της χώρας (Direct Country Support).

Ο IRM είναι διακριτή μονάδα, ο οποίος είναι υπεύθυνος για τα θέματα που αφορούν την αξιολόγηση της ανοικτής διακυβέρνησης.

Εικόνα 2 Λογότυπο IRM

Ο IRM λειτουργεί ως ανεξάρτητο και αντικειμενικό σώμα το οποίο καθοδηγείται από την Επιτροπή Συντονισμού. Στο πλαίσιο αυτό παράγει εκθέσεις, ανά χώρα, οι οποίες

παρουσιάζουν την αξιολόγηση της κατάστασης τους όσον αφορά τα θέματα της ανοικτής διακυβέρνησης.

Οι στόχοι του IRM έχουν καλύπτουν τα επόμενα θέματα:

- Διαδικασίες και συμβουλευτική (Consultation): όπου περιλαμβάνονται η ανάπτυξη του σχεδίου δράσης, η υλοποίηση του σχεδίου και η αυτό-αξιολόγηση εκ μέρους της Κυβέρνησης
- Υλοποίηση όπου περιλαμβάνονται η ανασκόπηση των δεσμεύσεων, η αξιολόγηση και ο απολογισμός επί της ολοκλήρωσης αυτών καθώς της επίπτωσης που έχουν οι συγκεκριμένοι στόχοι.
- Πλαίσιο και επόμενα βήματα

Έλεγχος Ποιότητας: Λόγω της κρισιμότητας των αξιολογήσεων του IRM, ο ποιοτικός έλεγχος για τα αποτελέσματα αυτά διέρχεται από μια σειρά σταδίων ελέγχου, όπως παρίσταται στο επόμενο σχήμα. Συγκεκριμένα, η αρχική συλλογή και επεξεργασία των αποτελεσμάτων πραγματοποιείται από τους ερευνητές σε εθνικό επίπεδο και στη συνέχεια τα αποτελέσματα αυτά επεξεργάζονται από το προσωπικό του IRM. Ακολούθως τα αποτελέσματα επεξεργάζονται από τους διεθνείς εμπειρογνώμονες και τις μονάδες υποστήριξης. Στο τέλος τίθενται στη διάθεση του κοινού προς περαιτέρω σχολιασμό.

Εικόνα 3 Στάδια ελέγχου ποιότητας αξιολογήσεων IRM

Για την περίπτωση της Ελλάδας έχει εκπονηθεί η δεύτερη έκθεση προόδου («Ανεξάρτητος Μηχανισμός Αξιολόγησης: Έκθεση Προόδου 2014-2015: Ελλάδα» [Σφάλμα! Το αρχείο προέλευσης της αναφοράς δεν βρέθηκε.]).

Εικόνα 4 Δεύτερη έκθεση προόδου για την Ελλάδα από τον IRM

10.2 Μέθοδοι και Δείκτες Αξιολόγησης της Ανοικτότητας της Διοίκησης

Η ενότητα αναφέρεται στις μεθόδους και τους χρησιμοποιούμενους δείκτες αξιολόγησης (Key Performance Indicators, KPI) της ανοικτότητας της διοίκησης, στο πλαίσιο του IRM καθώς και του Βαρόμετρου Ανοικτών Δεδομένων, του Δείκτη Ανοικτών Δεδομένων και του εργαλείου METEP το οποίο παρέχουν τα Ηνωμένα Έθνη.

10.2.1 IRM Κριτήρια Αξιολόγησης Δεσμεύσεων

Αναγνωρίζοντας ότι η επιτυχία των δεσμεύσεων ανοικτής διακυβέρνησης συχνά περιλαμβάνει μια πολυετή διαδικασία, οι κυβερνήσεις πρέπει να τοποθετούν στις δεσμεύσεις τους χρονοδιαγράμματα και δείκτες αναφοράς που δείχνουν, όπου είναι δυνατόν, τι πρέπει να επιτυγχάνεται, κάθε χρόνο.

Τα κριτήρια για την αξιολόγηση των δεσμεύσεων εντάσσονται σε 4 βασικές κατηγορίες: (α) πόσο συγκεκριμένες είναι οι δεσμεύσεις, (β) πόσο σχετικές είναι με τους στόχους του OGP, (γ) ποιο είναι το επίπεδο φιλοδοξίας των δεσμεύσεων αυτών και (δ) ποιο είναι το επίπεδο ολοκλήρωσης των δεσμεύσεων σε σχέση με το προβλεπόμενο / αναμενόμενο επίπεδο ολοκλήρωσης.

Στη συνέχεια επεξηγούμε συνοπτικά τα προαναφερθέντα κριτήρια και την κλιμάκωση που θεωρείται για κάθε ένα από αυτά:

4) Συγκεκριμένες δεσμεύσεις: Οι δεσμεύσεις πρέπει να είναι συγκεκριμένες και μετρήσιμες. Η κλιμάκωση περιλαμβάνει τα εξής επίπεδα:

- Υψηλό (ξεκάθαρες και μετρήσιμες δεσμεύσεις με επαληθεύσιμα σημεία ελέγχου της προόδου)
- Μέσο (αντικειμενικά επαληθεύσιμες χωρίς όμως συγκεκριμένα παραδοτέα)
- Χαμηλό (είναι ερμηνεύσιμο ως μετρήσιμο αλλά με κάποιες προσαρμογές)
- Μη υποστηριζόμενο (δεν προβλέπονται παραδοτέα ή σημεία επαλήθευσης της προόδου)

2) Συσχέτιση δεσμεύσεων με τους στόχους της Ανοικτής Διακυβέρνησης: Οι δεσμεύσεις πρέπει να είναι σχετικές με τους στόχους της ανοικτής διακυβέρνησης και συγκεκριμένα πρέπει να επεξηγείται η σχέση με έναν τουλάχιστον από τους επόμενους επιμέρους στόχους:

- Πρόσβαση στην πληροφορία
- Συμμετοχή του κοινού
- Λογοδοσία προς το κοινό

3) Επίπεδο Φιλοδοξίας δεσμεύσεων: Οι δεσμεύσεις πρέπει να διακρίνονται από ένα επαρκές επίπεδο φιλοδοξίας. Τα επίπεδα που διακρίνονται είναι τα εξής:

- Απουσία φιλοδοξίας: διατήρηση της τρέχουσας κατάστασης (status quo)
- Μικρό: ένα μικρό προσθετικό (incremental) αλλά και θετικό βήμα
- Μέτριο: ένα σημαντικό βήμα στη σχετική περιοχή πολιτικής, με περιορισμένο όμως βαθμό κλιμάκωσης και κλίμακα
- Αναμορφωτικό: Μια μεταρρύθμιση η οποία μπορεί να αναμορφώσει την τρέχουσα κατάσταση και τις πρακτικές στην σχετική περιοχή πολιτικής.

•

4) Ποσοστό Ολοκλήρωσης Δεσμεύσεων: Εξετάζεται το ποσοστό ολοκλήρωσης των δεσμεύσεων κατά την περίοδο της αξιολόγησης και συγκρίνεται με το αναμενόμενο ποσοστό ολοκλήρωσης. Διακρίνονται τα επόμενα επίπεδα κλιμάκωσης:

- Ολοκλήρωση των δεσμεύσεων
- Ουσιαστική ολοκλήρωση
- Περιορισμένο επίπεδο ολοκλήρωσης
- Δεν έχει εκκινήσει η διαδικασία ολοκλήρωσης των δεσμεύσεων

Όλοι οι δείκτες και οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται στην έρευνα του IRM διατίθενται στο Εγχειρίδιο Διαδικασιών του IRM²

Πίνακας 1 Άσκηση επί της Αξιολόγησης του IRM

Άσκηση: Αναζήτηση αναφοράς αξιολόγησης για την Ελλάδα

Επισκεφθείτε την αναφορά του IRM για την Ελλάδα Progress Report 2014-2015: Greece, στον ακόλουθο υπερσύνδεσμο:

https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/Greece_Second%20IRM%20Report_final_EN_0.pdf

Εξετάστε την επίδοση της χώρας στα θέματα

- Διαφάνειας και συμμετοχής του κοινού στην λήψη αποφάσεων
- Τα ανοικτά δεδομένα
- Τα θέματα λογοδοσίας

Συζητήστε την αξιολόγηση και τα αποτελέσματα τα οποία έχει επιτύχει η χώρα μας.

Αξιολόγηση της Ελλάδας στην OGP και επόμενα βήματα: Η κυριότερη πρόκληση που προκύπτει για την Ελλάδα διαχρονικά είναι η σημαντική αναβάθμιση της θέσης της OGP στη δημόσια ατζέντα έτσι ώστε να διασφαλίζει την εφαρμογή των δεσμεύσεων καθώς και τη δημιουργία συναφών αναμορφωτικών δεσμεύσεων στα μελλοντικά σχέδια δράσης. Άλλες προκλήσεις αφορούν στη συστηματική και μεθοδική καλλιέργεια μιας κουλτούρας ανοικτής διακυβέρνησης τόσο εντός της Ελληνικής κυβέρνησης όσο και στους κόλπους της κοινωνίας των πολιτών.

Τα επόμενα βήματα για την εξέλιξη της ανοικτότητας της Διοίκησης περιλαμβάνουν τα επόμενα:

- Στόχευση για νέα νομοθεσία με αντικείμενο την βελτίωση της κυριότητας του Σχεδίου Δράσης
- Διασφάλιση της ουσιαστικής συμμετοχής των ενδιαφερομένων στην ανάπτυξη και εφαρμογή του σχεδίου δράσης. Νομοθετική πρωτοβουλία καθιέρωσης ενός μόνιμου μηχανισμού δημόσιας διαβούλευσης.
- Σύνδεση της δημοσιοποίησης συνόλων δεδομένων με ειδικές μεταρρυθμιστικές προσπάθειες σε κρίσιμα πεδία πολιτικής.

² <http://www.opengovpartnership.org/about/about-irm>

- Δεσμεύσεις που εξηγούν ξεκάθαρα ποιους στόχους πολιτικής προτίθενται να πετύχουν, και πως αυτές οι δραστηριότητες θα οδηγήσουν σε μεταρρυθμίσεις στο συγκεκριμένο πεδίο πολιτικής. Νέα πεδία πολιτικής θα ωφεληθούν από την ανοικτή διακυβέρνηση, όπως είναι το σύστημα υγείας, το ασφαλιστικό, και η αδήλωτη εργασία.

10.2.2 Βαρόμετρο για τα Ανοικτά Δεδομένα – Open Data Barometer

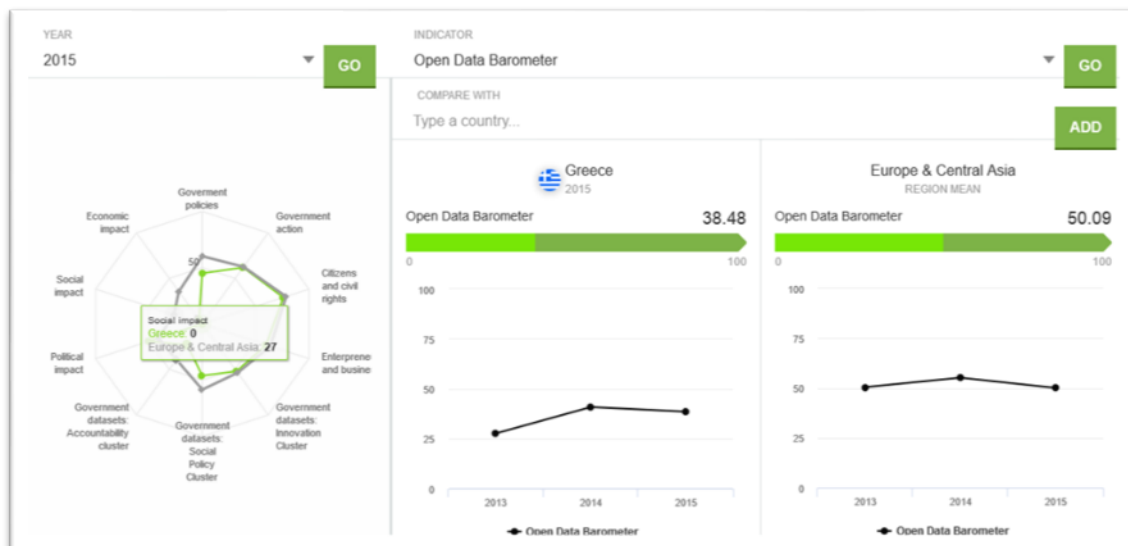
Το Βαρόμετρο των Ανοικτών Δεδομένων (Open Data Barometer, ODB) έχει δημιουργηθεί και υποστηρίζεται από το World Wide Web Foundation (WWW Foundation) ως συνεργατική εργασία του δικτύου Open Data for Development (OD4D) [**Σφάλμα! Το αρχείο προέλευσης της αναφοράς δεν βρέθηκε.**].

Το Βαρόμετρο των Ανοικτών Δεδομένων στοχεύει στο να αξιολογήσει την επίπτωση των πρωτοβουλιών ανοικτών δεδομένων σε παγκόσμιο επίπεδο. Αναλύει παγκόσμιες τάσεις και παρέχει συγκριτικά δεδομένα ανά χώρα και ανά περιοχή αξιοποιώντας τεχνικές αναφορές, τοπικά δεδομένα και δευτερογενείς δείκτες.

Το Βαρόμετρο των Ανοικτών Δεδομένων δίνει ιδιαίτερη σημασία στην αξιοποίηση των ανοικτών δεδομένων. Τα χαρακτηριστικά των ανοικτών δεδομένα, όπως δίνονται και από το Βαρόμετρο, έχουν αναφερθεί στην Ενότητα [**Σφάλμα! Το αρχείο προέλευσης της αναφοράς δεν βρέθηκε.**]. Στην τρέχουσα έκδοση του, το Βαρόμετρο αξιολογεί τις κυβερνήσεις με τα ακόλουθα κριτήρια:

- Ετοιμότητα για πρωτοβουλίες ανοικτών δεδομένων
- Υλοποίηση προγραμμάτων ανοικτών δεδομένων
- Επίπτωση των ανοικτών δεδομένων στις επιχειρήσεις, την πολιτική και την κοινωνία

Στην επόμενη εικόνα παρουσιάζεται ένα τμήμα από την γραφική αναπαράσταση (σύννοψη) των δεδομένων αξιολόγησης της Ελλάδας [**Σφάλμα! Το αρχείο προέλευσης της αναφοράς δεν βρέθηκε.**].

Εικόνα 5 Γραφική αναπαράσταση των δεδομένων αξιολόγηση για την Ελλάδα από το Βαρόμετρο για τα ανοικτά δεδομένα³

Για την Ελλάδα υπάρχει αναλυτική παρουσίαση των δεδομένων αξιολόγησης ανά κριτήριο, στο πλαίσιο της σχετικής έκθεσης, όπως εμφανίζεται στην επόμενη εικόνα.

Εικόνα 6 Αξιολόγηση για την Ελλάδα από το Βαρόμετρο για τα ανοικτά δεδομένα

³http://opendatabarometer.org/data-explorer/?_year=2015&indicator=ODB&lang=en&open=GRC

10.2.3 Παγκόσμιος Δείκτης Ανοικτών Δεδομένων – Global Open Data Index

Ο Παγκόσμιος Δείκτης Ανοικτών Δεδομένων (GODI, Global Open Data Index), εξετάζει με την βοήθεια συγκεκριμένων κριτηρίων τα ανοικτά δεδομένα ανά χώρα. Υποστηρίζεται από την World Bank Open Government Working Group [Σφάλμα! Το αρχείο προέλευσης της αναφοράς δεν βρέθηκε].

Η μονάδα Open Government Data Working Group ανέπτυξε το ερωτηματολόγιο αξιολόγησης των ανοικτών κυβερνητικών δεδομένων (Open Data Readiness Assessment, ODRA) το οποίο αποτελεί ένα μεθοδολογικό εργαλείο για την αξιολόγηση της ετοιμότητας μιας χώρας (σε κεντρικό ή τοπικό επίπεδο) όσον αφορά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση πρωτοβουλιών ανοικτών δεδομένων. Το ερωτηματολόγιο αυτό είναι δημόσια διαθέσιμο και ελεύθερο προς χρήση και προσαρμογή από τους ενδιαφερόμενους.

Στην επόμενη εικόνα αποτυπώνονται κάποια από τα κριτήρια τα οποία αξιοποιούνται από το ερωτηματολόγιο ODRA [18].

Εικόνα 7 Κριτήρια τα οποία θεωρούνται από το ODRA

Πίνακας 2 Άσκηση επί του ερωτηματολογίου ODRA

Άσκηση επί του ερωτηματολογίου ODRA

Εξετάστε το ενδεικτικό ερωτηματολόγιο του *Open Data Readiness User Guide Annex A: Example Preliminary Information Request*, το οποίο είναι διαθέσιμο στον επόμενο υπερσύνδεσμο:

http://opendatatoolkit.worldbank.org/docs/odra/odra_v3.1_userguide-en.pdf

Εξετάστε τα ερωτήματα που αφορούν:

- Το θεσμικό πλαίσιο
- Τα προς διάθεση δεδομένα
- Την ζήτηση των δεδομένων
- Την συμμετοχή των χρηστών

10.2.4 Εργαλείο Μέτρησης της Συμμετοχής «ΜΕΤΕΡ» των Ηνωμένων

Εθνών

Τα Ηνωμένα Έθνη και συγκεκριμένα το τμήμα Department of Economic and Social Affairs (UNDESA) ανέπτυξε ένα εργαλείο αυτοαξιολόγησης σε σχέση με την ανάγκη για πιο ενεργητική και βαθύτερη συμμετοχή των πολιτών στα κοινά, όπως έχει αναγνωριστεί στην έκθεση Rio+20 Summit Report, *Realizing the Future We Want for All* του ΟΗΕ καθώς και στις εργασίες του UN Task Team στην Post-2015 Development Agenda.

Το εργαλείο αυτό ονομάζεται Εργαλείο Μέτρησης και Αξιολόγησης της Συμμετοχής των Πολιτών και της Ηλεκτρονικής Συμμετοχής (METEP: Measurement and Evaluation Tool for Citizen Engagement and e-Participation).

Εικόνα 8 Λογότυπο METEP Ηνωμένων Εθνών

Περισσότερες πληροφορίες για τα κριτήρια τα οποία αξιοποιεί το συγκεκριμένο εργαλείο καθώς και ενδεικτικές αξιολογήσεις είναι διαθέσιμα στον επόμενο σύνδεσμο [**Σφάλμα! Το αρχείο προέλευσης της αναφοράς δεν βρέθηκε.**].

10.3 Διερεύνηση / Αξιολόγηση σε επίπεδο Φορέα

Στην ενότητα αυτή εξετάζονται τα βασικά θέματα αναφορικά με την διερεύνηση της υιοθέτησης και της ωριμότητας της ανοικτής διακυβέρνησης, με έμφαση στα ανοικτά δεδομένα, σε επίπεδο φορέα της Δημόσιας Διοίκησης.

Ο στόχος είναι δηλαδή, με την βοήθεια συγκεκριμένων ερωτήσεων, οι εκπαιδευόμενοι να αναζητήσουν πληροφορίες για το πώς ο φορέας τους (από το ανώτατο επίπεδο της ηγεσίας μέχρι και το επιχειρησιακό επίπεδο των καθημερινών διαδικασιών) υιοθετεί τις αρχές της ανοικτής διακυβέρνησης, εκμεταλλεύεται τους μηχανισμούς και τα εργαλεία που αυτή προσφέρει και έχει εντάξει τις δραστηριότητες αυτά στις διαδικασίες του φορέα.

Συγκεκριμένα και λαμβάνοντας υπόψη και τα ερωτηματολόγια των διεθνών πρωτοβουλιών, εξετάζονται οι επόμενες βασικές περιοχές (α) στρατηγική του φορέα και το θεσμικό πλαίσιο, (β) τα οργανωτικά θέματα εντός του φορέα, (γ) η διαχείριση των ανοικτών δεδομένων και (δ) οι υποδομές και τα συστήματα τα οποία υποστηρίζουν την διάθεση των ανοικτών δεδομένων.

Στη συνέχεια περιγράφονται τα ερωτήματα ανά θεματική περιοχή καθώς και το

ερωτηματολόγιο (έκδοση 1.0) το οποίο έχει προκύψει. Το θέμα της ανοικτής διακυβέρνησης και των ανοικτών δεδομένων έχει ήδη απασχολήσει το ΕΚΔΔΑ, στο πλαίσιο μαθημάτων και διπλωματικών εργασιών [19].

Στρατηγική και Θεσμικό Πλαίσιο

Οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να απαντήσουν κατά πόσο:

- Η ανοικτή διακυβέρνηση αποτελεί έναν από τους στόχους της ηγεσίας του φορέα ευθυγραμμισμένος με τους αντίστοιχους εθνικούς στόχους
- Υπάρχει το θεσμικό πλαίσιο για την υποστήριξη πρωτοβουλιών ανοικτής διακυβέρνησης

Οργανωτικά θέματα

Οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να απαντήσουν κατά πόσο:

- Η οργάνωση των πρωτοβουλιών για την ανοικτή διακυβέρνηση πραγματοποιείται σε κεντρικό επίπεδο (με προσαρμογή) ή αποκεντρωμένο επίπεδο (σε επίπεδο φορέα)
- Ρόλοι και διαδικασίες για την υποστήριξη των διαδικασιών της ανοικτής διακυβέρνησης

Διαχείριση Ανοικτών Δεδομένων

Οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να πραγματευτούν τα εξής θέματα:

- Διαχείριση δεδομένων τα οποία εμπλέκονται στις διαδικασίες
- Είδος και μορφή ελεύθερων δεδομένων
- Δυνατότητες χρήσης των ελεύθερων δεδομένων

Υποδομές και Συστήματα

Οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να περιγράψουν τα εξής:

- Υποδομές και συστήματα τα οποία υποστηρίζουν τις διαδικασίες
- Συστήματα τα οποία υποστηρίζουν τις διαδικασίες της ανοικτής διακυβέρνησης
- Τα συστήματα ανήκουν στον φορέα ή είναι κεντροποιημένα
- Τρόπους αποθήκευσης και διάθεσης των δεδομένων / πληροφορίας με χρήση τυποποιημένων περιγραφών π.χ. JSON (JavaScript Object Notation)

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται το ερωτηματολόγιο το οποίο καλούνται οι εκπαιδευόμενοι να απαντήσουν.

Πίνακας 3 Ερωτηματολόγιο διερεύνησης θεμάτων ανοικτής διακυβέρνησης και

ανοικτών δεδομένων σε επίπεδο φορέα

Ερωτηματολόγιο για Θέματα Ανοικτής Διακυβέρνησης – Ανοικτών Δεδομένων σε επίπεδο Φορέα της Δημόσιας Διοίκησης

Έκδοση 1.0

ΕΚΔΔΑ

Παρακαλείστε να απαντήσετε στα επόμενα ερωτήματα:

A. Περιγραφή Φορέα και Παρεχόμενων Υπηρεσιών

A1. Ονομάστε τον φορέα της Δημόσιας Διοίκησης στον οποίο εργάζεστε

A2. Ποιες είναι οι βασικές υπηρεσίες οι οποίες παρέχονται από τον φορέα σας

A3. Ποιοι είναι οι δέκτες των υπηρεσιών αυτών (πολίτες, επιχειρήσεις, δημόσια διοίκηση)

B. Στρατηγική και Θεσμικό Πλαίσιο

B1. Η ηγεσία του φορέα σας έχει θέσει την ανοικτή διακυβέρνηση ως στρατηγικό στόχο για την βελτίωση της λειτουργίας του φορέα και την δημιουργία προστιθέμενης αξίας

B2. Ποιοι είναι οι βασικοί στόχοι οι οποίοι έχουν τεθεί (ενδεικτικά αναφέρουμε τους επόμενους: διαφάνεια, συμμετοχή στην λήψη αποφάσεων, πρόσβαση στην πληροφορία)

B3. Αναφέρετε θεσμικές παρεμβάσεις, στο πλαίσιο των λειτουργιών του φορέα σας, προς την κατεύθυνση της ανοικτής διακυβέρνησης με στόχο την υποστήριξη συγκεκριμένων εξωστρεφών διαδικασιών οι οποίες προάγουν την ανοικτή διακυβέρνηση

Γ. Οργανωτικά Θέματα

Γ1. Αναφέρετε διαδικασίες οι οποίες εκτελούνται στον φορέα σας και υποστηρίζουν την ανοικτή διακυβέρνηση (π.χ. διαβουλεύσεις, ανάρτηση αποφάσεων στη Διαύγεια)

Γ2. Περιγράψτε τις οργανωτικές δομές και τους ρόλους οι οποίοι υποστηρίζουν τις σχετικές διαδικασίες

Γ3. Περιγράψτε την υποστήριξη αυτών των διαδικασιών (π.χ. έχουν ενταχθεί στις μόνιμες διαδικασίες του φορέα, πώς συμμετέχουν οι οργανικές μονάδες)

Γ4. Περιγράψτε άλλες δράσεις υποστήριξης της ανοικτής διακυβέρνησης στις οποίες συμμετέχει ο φορέας σας (π.χ. συμμετοχή σε ερευνητικά ή πιλοτικά έργα, εθελοντικές πρωτοβουλίες)

Δ. Ανοικτά Δεδομένα

- Δ1. Περιγράψτε την θεματολογία των δεδομένων τα οποία εμπλέκονται στις διαδικασίες της ανοικτής διακυβέρνησης.
- Δ2. Περιγράψτε το είδος δεδομένων (π.χ. στατιστική πληροφορία, οικονομικά στοιχεία, προηγούμενες υποθέσεις)
- Δ3. Περιγράψτε την προέλευση και επεξεργασία τις οποίες υφίστανται (π.χ. δημιουργούνται στο πλαίσιο εκτέλεσης υπηρεσιών, υφίστανται ανωνυμοποίηση)
- Δ4. Περιγράψτε τους τρόπους διάθεσης από τον φορέα και πρόσβασης από τους δυνητικούς χρήστες (π.χ. προγραμματιστικά μέσω web services ή δομών JSON, πρόσβαση σε αρχείο, διάθεση μέσω ιστοτόπου). Παρακαλούμε εντοπίστε τα δημόσια διαθέσιμα δεδομένα, με χρήση υπερσυνδέσμου.
- Δ5. Αναφέρετε τις δυνατότητες χρήσης των δεδομένων τα οποία παρέχονται ελεύθερα
- Δ6. Επεξηγήστε τους μηχανισμούς προστασίας των προσωπικών δεδομένων και τον τρόπο με τον οποίο ενημερώνονται οι χρήστες
- Δ7. Αναφερθείτε σε υπάρχοντες χρήστες των ανοικτών δεδομένων τα οποία προσφέρει ο φορέας σας (π.χ. άλλους φορείς της Δημόσιας Διοίκησης).
- Δ8. Εξηγήστε εάν υπάρχουν δεδομένα τα οποία θα μπορούσαν να εμπλέκονται σε διαδικασίες ανοικτής διακυβέρνησης και τώρα δεν εμπλέκονται;

Ε. Υποδομές και Συστήματα

- E1. Αναφερθείτε στα συστήματα τα οποία υποστηρίζουν τις διαδικασίες της ανοικτής διακυβέρνησης.
- E2. Εξηγήστε αν τα συστήματα ανήκουν στον και διαχειρίζονται τοπικά από τον φορέα ή είναι κεντροποιημένα (διαχειρίσιμα σε εθνική κλίμακα π.χ. Διαύγεια, Εθν. Δημοτολόγιο)
- E3. Περιγράψτε τον τρόπο πρόσβασης των χρηστών στα συστήματα αυτά (γραφική ή προγραμματιστική διεπαφή) από τους υπαλλήλους και τον τελικό χρήστη. Εξηγήστε τα προγράμματα / λογισμικά τα οποία είναι απαραίτητα για την χρήση των ανοικτών δεδομένων.